

VIDEO TEMELLİ MÜLAKATLARDA TÜRKİYE'DE SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN PANDEMİ

Esra Karakuş Umar¹

Öz

Pandemi ile mücadele kapsamında getirilen seyahat kısıtlamaları ve karantina uygulamaları sosyolojik araştırmaların gerçekleştirilmesi açısından yeni bir durum ortaya çıkartmıştır. Araştırma konusunun nasıl çalışılacağı, saha araştırmasının nasıl tasarlanacağı, araştırmacının sahaya nasıl çıkacağı, örneklem seçimi ve katılımcılara nasıl ulaşılabileceği gibi sorular ortaya çıkmıştır. Böylece konunun içeriği, örneklem seçimi, araştırmacının alana çıkması ve alanda etkin bir şekilde yer alması, kapatmalar sebebiyle kısıtlanmıştır. Bu çalışmada pandeminin sosyolojik araştırmaların gerçekleştirilmesine olan etkisi bir araştırma örneğinde üç tema üzerinden tartışılacaktır. Buna göre çalışmada bir araştırma konusu olarak pandeminin anlamı ile pandeminin örneklem seçimini ve veri toplama sürecini etkilemesinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmanın önemi, veri toplama teknikleri açısından pandeminin araştırmacı kısıtlaması ve veri toplama tekniklerinin yeniden düzenlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmasındadır. Bu süreçte telefon, sosyal medya uygulamaları veri toplamak için kullanılırken yüz yüze görüşmelerin tercih edilip pandemi şartlarına göre çevrimiçi uygulandığı ortaya çıkmıştır. Son olarak örneklem seçiminin de pandemiden etkilendiği görülmektedir. Buna göre amaçlı örneklemin sıklıkla kullanıldığı görülürken kolay ulaşılabilirliğin ön planda olduğu söylenebilir.

Pandemi öncesinde planlanan bu çalışmada konu beslenme iken pandemi ile konu, pandeminin anlamı olarak düzenlenmiştir. Böylelikle bu makaleye temel teşkil eden araştırmacının ana problemi, sosyal hizmet öğrencilerinin pandemiye nasıl anlamlandırdıkları şeklinde ortaya konulmuştur. Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilirliğin seçildiği çalışmada, ayrıca veri toplama tekniği olarak katılımcılarla yüz yüze ve etkileşim odaklı video kulüp uygulaması planlanmasına rağmen, pandemi sebebiyle çalışmada uzaktan video temelli mülakatlara yer verilmiştir. Video kulüp uygulamasının planlanmasının sebebi, sosyoloji alanında yeni bir veri toplama tekniği (video kulüp) uygulamasının kullanılıp kullanılmayacağına ilişkindir. Bulaş riski sebebiyle yüz yüze uygulamalara ara verilmiştir. Araştırmada da video temelli mülakatlara yönelerek video temelli mülakatların sosyoloji alanında kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin bir pilot uygulama örneklendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Video temelli mülakatlar, Pandemi, Sağlık sosyolojisi, Nitel yöntem, Sosyal hizmet öğrencileri.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Erzurum, Türkiye, esra.umar@atauni.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1764-9394

EPIDEMIC THROUGH THE EYES OF SOCIAL WORK STUDENTS IN TURKEY IN VIDEO-BASED INTERVIEWS

Abstract

Sociology research has been affected by the pandemic process, and the content of the subject, sample selection, the researcher's involvement in the field and active involvement in the field have been restricted due to closures. In this study, it has been tried to exemplify that the pandemic has affected sociological research through three themes. Although the pandemic is a rising issue in terms of health, it has affected the whole world in terms of social effects and has guided sociological studies in the process of determining the subject. In addition, while the pandemic limited researchers in terms of data collection techniques, it brought about the reorganization of data collection techniques. In this process, it has been revealed that while the phone and social media applications are used to collect data, face-to-face meetings are preferred and applied according to the pandemic conditions (online). Finally, it is seen that the sample was also affected by the pandemic. Accordingly, it can be said that while purposive sampling is frequently used, easy accessibility is at the forefront.

The main problem of the study is how social work students “describe the epidemic” in video-based interviews. While the video club application was planned as a data collection technique, a pilot application was exemplified by turning to video-based interviews due to the epidemic and whether video-based interviews could be used in the field of sociology. Looking at the research findings, it was revealed that the participants experienced emotions such as uncertainty and fear during the epidemic process. In the pandemic, experts can direct individuals positively and negatively. It is also mentioned that the epidemic may be a conspiracy or it has a scientific background. In economic terms, the epidemic revealed the opportunists and the poor. While religion is described as a way of salvation, the epidemic itself can be called a punishment. As a result, video-based interviews as a data collection technique will contribute to the field of sociology in terms of gathering individuals around similar meanings. The purpose of gathering individuals around similar meanings is to interpret them around different experiences and meanings regarding the epidemic. In a sense, video-based interviews focus the individual without directing them.

Keywords: Video-based interviews, Pandemic, Sociology of health, Qualitative method, Social work students.

1. GİRİŞ

Küresel ölçekte yaşanan COVID-19 pandemisi sadece küresel bir sağlık sorunu olarak kalmamış tüm dünyayı toplumsal açıdan derinlikle etkileyen bir süreç olarak deneyimlenmiştir. Sosyolojik araştırmalarda da araştırma konusunun nasıl çalışılacağı, saha araştırmasının nasıl tasarlanacağı, araştırmacının sahaya nasıl çıkacağı, örneklem seçimi ve katılımcılara nasıl ulaşılabileceği gibi sorular ortaya çıkmıştır. Bu makaleye temel teşkil eden araştırmanın ana problemi, sosyal hizmet öğrencilerinin “pandemiyi nasıl anlamlandırdıkları” şeklinde düzenlenmiştir. Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilişin seçildiği çalışmada ayrıca veri toplama tekniğı olarak video temelli mülakatlara yer verilmiştir.

Pandemide yayımlanan iki çalışmaya, “COVID-19 Salgınının Çok Boyutlu Sosyolojisi ve Yeni Normal Meselesi” (Karakuş, 2020) ve “Pandeminin Sosyolojisi” (Tuna, 2021), bakıldığında pandemi özelinde yapılan araştırmalarda sosyolojinin bir alt dalını tanımlamak yönünde bir çaba görülmektedir. Ayrıca göç (Babuç, 2021), turizm (Alaeddinoğlu ve Rol, 2020), eğitim (Çiftçi ve Ersoy, 2021), ekonomi ve siyaset (Demirbaş, Bozkurt ve Yorgun, 2020) ve din (Kalgı, 2021) gibi hali hazırda sosyolojinin çalışma konuları olan başlıklar ise pandemi çerçevesinde çalışılmıştır. TÜBİTAK’ın pandemi konulu araştırmalara özel olarak destek vermesi ise pandemi konusunda yapılacak çalışmaları güçlendirdiğı söylenebilir. Söz gelimi; gençlerin, orta yaşlıların, yaşlıların, kadınların ve işgücünün pandemiden nasıl etkilediğine dair projeler desteklenmiştir (TÜBİTAK, 2021).

Dünyada yapılan çalışmalarda pandeminin sosyolojik açıdan çeşitli etkileri üzerinde durulduğu görülmüştür. Covid-19 hastalarının ötekileştirilme ve damgalanma deneyimleri (Sahoo ve Patel, 2021), pandemi kaynaklı intiharlar (Kar et al., 2021) ve pandemiye ilişkin korkuların (ölüm, hastalık, bulaştırma vb.) (Lathabhavan, 2021) tetiklediğine yönelik çalışmalar dikkat çekicidir. Bu konuların yanı sıra İngiltere’de pandemi ile birlikte ev içi/özel alan tartışmaları (Casey and Huq, 2021), farklı cinsel yönelimlerin sosyal hayatlarına ilişkin deneyimler (Hakim, Young and Cummings, 2021) çalışmalara konu olmuştur. Ayrıca toplumsal eşitsizliklerin pandemide nasıl dönüştüğü ve hastalıktan hayatını kaybedenlerin yakınlarının yas deneyimleri üzerinden çalışmalar yürütülmüştür (Zinn, 2021). Bir araştırma konusu olarak pandeminin ekonomik etkileri ve bu etkilerle başa çıkmak adına alınan tedbirler yapılan çalışmaların da bu yönde ilerlemesine neden olmuştur. Bu çalışmalarda özellikle hizmet sektörünün öne çıktığı görülmektedir (Şatıroğlu, 2020). Bir başka çalışma da ise pandeminin turizm, finans, petrol ve sağlık sektörlerinde neden olduğu ekonomik yavaşlama tartışılmıştır (Roy, 2020; Adıgüzel, 2020).

Pandeminin etkilerinin yoğun olarak çalışıldığı bir diğer alan ise sağlık sosyolojisi olmuştur. Pandeminin sağlık çalışanları üzerindeki etkisine değinen Altınışik Ergur vd. (2021)’nin çalışması Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmalara bir örnek olarak sunulabilir. Dünyada yapılan sosyolojik çalışmalarda da pandemi, sağlık sosyolojisi açısından ele alınırken (El-Hage, 2020) pandemide sağlık bilgisinin kaynaklarına ilişkin analizlerin yapıldığı çalışmalar da dikkati çekmektedir (Çömlekçi ve Bozkanat, 2021; Sbaffi ve Zhao, 2021; WHO, 2020). Özetle pandemi, sağlık özelinde yükselen bir konu olsa da sosyal etkiler açısından tüm dünyayı etkilemiş ve geri bıraktığımız iki yılda sosyolojik araştırmaların kapsam ve odağına da büyük ölçüde belirlemiştir.

İkinci olarak pandemi sürecinin, sosyolojik araştırmalarda konunun çerçevesini etkilediğı gibi veri toplama tekniklerini de etkilediğı görülmektedir. Veri toplama tekniklerinin ya da veri toplama araçlarının değiştirilmesi ile alandan sağlanan verilerde ölçüm hatalarının oluşması bu etkilere örnek olarak gösterilebilmektedir (Adalı, Koyuncu ve Türkyılmaz, 2021, s. 32; UNFPA, 2021). Diğer yandan yüz yüze temasa dayalı veri toplama araçlarının vazgeçilmez olduğu kadına yönelik şiddet gibi alanlarda gerçekleştirilen araştırmalar, pandemiye karşı alınan önlemler nedeniyle duraksamıştır (UN Women, 2020, s. 6; UNFPA, 2021). Bir süre sonra kadına yönelik şiddet ya da kadının özel alanda varoluş mücadelesi ile ilgili araştırmalar tekrar yoğun bir şekilde başlamıştır. Bunun sebebi ise karantina

dönemlerinde özel alanlara çekilen toplumsal yaşamda, kadına yönelik şiddette yaşanan artışın anlaşılmasına ilişkin acil çağrılı araştırmaların yoğunlaşmasıdır. Bir anlamda veri toplama sürecini olumsuz etkilese de pandeminin sosyal sonuçları açısından özel alana ilişkin konulara zorunlu olarak dönüldüğü görülmektedir (Zeybekoğlu Akbaş ve Dursun, 2020; Ünal ve Gülseren, 2020; Sanchez et al. 2020; Roesch et al., 2020; Agüero, 2021).

Pandeminin etkisiyle yüz yüze görüşmelerin kesintiye uğramasına karşın veri toplama süreçleri telefon, internet ya da internete dayalı yazışma uygulamaları (*Whatsapp* ve *Gmail*) yardımı ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Karakuş Umar, 2020; Dryhurst et al, 2020; Ayaz, 2021; Kurnaz ve Serçemeli, 2020). Bunun yanı sıra görüntülü konuşma uygulamalarının (*Zoom*, *Skype*, *Microsoft Teams*) hızlı bir şekilde yüz yüze görüşmelerin yerini almasına ilişkin örnekleri tartışan bir literatür de oluşmuştur (Özdemir Baki ve Kılıçoğlu, 2021; Cook et al, 2021). Diğer yandan internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte son yıllarda gerçekleştirilen sosyal araştırmalarda yoğun olarak karşımıza çıkan sosyal medya uygulamalarına dayalı anketlerin de bu dönemde pandeminin getirdiği kısıtlılıklara karşı kullanıldığı görülmektedir (Karataş, 2020). Ayrıca kullanıcıların yaşananlara dair kişisel fikirlerini paylaştıkları *Twitter* gibi sosyal medya araçlarının içerik incelenmesine dayalı veri toplama yöntemlerinin de bu dönemde kullanıldığı bilinmektedir (Naseem, et al, 2021; Carlsen, et al, 2021). Aynı zamanda görüşmelerin (kapatma olmayan durumlarda) yine pandemi öncesinde olduğu gibi yüz yüze görüşmeler şeklinde de gerçekleştirilmeye devam ettiği örnek uygulamalar da söz konusudur (Craig and Churchill, 2021; Collins et al, 2020).

Son olarak, araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde tercih edilen tekniklerin de pandemi sürecinin getirdiği kısıtlılıklardan etkilendiği anlaşılmaktadır. Farklı alanlarda sosyal araştırmaya dayanan çalışmalara bakıldığında, amaçlı örnekleme tekniklerinden ulaşımı kolay ve hızlı bir şekilde veri toplanabilecek olan kolay ulaşılabilir örnekleme tekniklerinin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir (Çiftçi ve Ersoy, 2021; Şen ve Kızılcalıoğlu, 2020; Öztürk ve Tankuş, 2020)

2. YÖNTEM

Araştırma, pandemi öncesinde planlanmıştır. Araştırmanın temel amacı, video kulüp toplantısının sosyolojide kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin iken pandemi ile yüz yüze veri toplanamayacağına karar verilmiştir. Uzaktan yürütülen video temelli mülakatlar, araştırmanın veri toplama tekniği şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca konu da pandemi şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Son olarak örnekleme ise kapatmalar sebebiyle araştırmacının kolay ulaşabileceği çevreden seçilmiştir. Pandeminin sosyolojik araştırmalarda konuya, yöneme ve örnekleme etkisi dikkate alınmıştır. Bu çalışmanın konusunu da “pandemiye ilişkin inşa edilen anlamlar” iken araştırmanın ana problemi de sosyal hizmet öğrencilerinin videolar ışığında “pandemiyi nasıl anlamlandırdıklarıdır”.

Çalışmada nitel yöntemlerde fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşımın benimsenmesinde pandeminin anlamının toplumsal alanda inşa edilme sürecinin anlaşılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda video temelli mülakatların bir veri toplama aracı olarak kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin örnek pilot çalışma sunulmuştur.

2.1. Video Kulüp Toplantıları

Pandemi öncesinde video kulüp toplantıları şeklinde tasarlanan veri toplama tekniği, pandemi ile birlikte yeniden tasarlanmış ve video temelli mülakatlar şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Video kulüp toplantıları, matematik ve fen bilgisi öğretiminde kullanılan bir veri toplama tekniğidir (Sherin, 2000). Öğretmenlere ve öğretmen adaylarına ders sırasında çekilmiş videoları izletilmekte ve yapılan kulüp toplantılarıyla gerçekleştirilen derinlemesine mülakatlarla videolarda izlenen öğretmenin öğrenciye yönelik ders sırasındaki davranışları tartışılmaya çalışılmaktadır (van Es, 2011). Kolaylaştırıcıların yardımıyla temelde öğretmenin fark etmesine odaklanan bu çalışmalar, öğretmenin

mesleki becerilerini destekleyecek ve geliştirecek şekilde yönlendirmeler ile son bulur (Özdemir, Baki ve Kılıçoğlu, 2020). Video kulüp toplantılarından farklı olarak video temelli mülakatlarda ise videolarla bağlı kalarak katılımcılarla izlenen derslerde ne gördüklerine ilişkin yansıtıcı raporlar ile derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmektedir. Bu iki veri toplama tekniğini birbirinden ayırmak gerekmektedir. Video kulüp toplantılarında videolar, tüm katılımcılarla birlikte izlenerek, içerik birden fazla toplantı ile tartışılırken video temelli mülakatlarda esas olan katılımcıların izlenen videoyu bireysel yorumlamasıdır.

Video temelli mülakatlar, Türkiye’de Karakuş Umar (2020) tarafından “Video temelli mülakatlarda kadına yönelik şiddet” isimli çalışmada veri toplanması amacıyla kullanılmıştır. Bu araç kullanılarak kadın katılımcıların, videoda gösterilen şiddete tanıklık ederken kendi deneyimlerini düşünerek şiddet türlerine ilişkin farkındalık geliştirilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle çalışmada kadınların sadece şiddet türlerinden fiziksel şiddeti anlamlandırdıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında katılımcıların diğer şiddet türlerini tanımlayabildikleri, ancak videolarda şiddeti anlamlandıramadıkları ve tanımlayamadıkları ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada video temelli mülakatların seçilmesinde amaç, bireylerin izledikleri durumlar hakkında neyi fark ettikleri ve buna dair temel düzeydeki bilgilerinin anlaşılmasıdır. Bu açıdan denilebilir ki video kulüp toplantıları katılımcıların farkındalıklarını geliştirebilmesine imkân sunarken video temelli mülakatlar, katılımcıların fark ettikleri durumlara ilişkin görüşlerini almayı amaçlamaktadır.

2.2. Videoların Seçilmesi

Katılımcılara izletilecek videoların seçilmesinde Türkiye’de en çok kullanılan (günlük ziyaretçi sayısı ve günlük kullanılan zaman) video arama motoru olan *Youtube*’dan yararlanılmıştır (Habitat Derneği, 2020). *Youtube* haber kanallarının (kamusal) yoğun olarak içerik yüklediği bir mecra olmasının yanı sıra gündelik izleyicinin (kişisel) kendi oluşturduğu içerikleri de paylaşabildiği bir araçtır. Bu açıdan pandemiye ilişkin inşa edilen anlamların incelenmesinde açısından oldukça önemli bir veri sunmaktadır. Sitede uzman bir kişi, salgın konusunda yorum yapabilirken herhangi bir kullanıcı salgın konusunda bir video yükleyebilir.

Youtube üzerinden yapılan “salgın” araması sırasında filtre özelliği kullanılarak videolar; en çok izlenen, dört dakikadan kısa ve yüklenme tarihi son bir ay olması göz önüne alınarak seçilmiştir. Bu üç kriterin belirlenmesinde literatürden destek alınmıştır. Buna göre gündemin ne olduğu izlenme sayısı ile belirlenmiştir (Polat, 2016; Küçükkurt, Hazar, Çetin ve Topbaş, 2009; Akyürek, Kars ve Bumin, 2020). İzleme süresinin seçiminde katılımcının dikkatinin dağılmayacak şekilde hareket edilmiştir (Sherin ve van Es, 2005; Sherin ve van Es, 2009). Son bir ayın belirlenmesinde ise videonun gündeme ilişkin olması fikri belirleyici olmuştur (Zinderen, 2020).

Videoların içeriği iletişim sosyolojisi alanında uzmanlaşmış bir sosyolog tarafından değerlendirilmiştir. Buna göre seçilen beş videodan ilki (a) bir haber kanalının hazırladığı pandemi haberidir. İkinci video (b), Celal Şengör ile bir gazetecinin yaptığı söyleşidir. Üçüncü video (c), pandeminin bir nüfus azaltma projesi olduğuna dair komplo teorisi çerçevesinde değerlendirilebilir bir videodur. Dördüncü video (d) pandeminin ekonomik etkilerini konu edinirken, son video (e) korkularından dua ile korunabileceği ifade edilmektedir. Bu beş videoda korku hâkimdir. Ayrıca videolarda, bilgide belirsizlik, tedbirsizlik, suçluluk, kaçınma, aldanma/aldatılma, endişe, kriz ve affedilme temaları yer almaktadır.

2.3. Örneklemin Belirlenmesi

Çalışma, pandeminin araştırmalarda örneklem seçimini nasıl etkilediğini örneklemiştir. 2021 yılı Ağustos ayında Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri ile yürütülmüştür. Çalışma grubunun

belirlenmesinde amaçlı örneklem tekniklerinden olan kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği, bilindiği üzere ulaşılması hızlı ve kolay katılımcıların örneklem olarak belirlendiğini ifade etmektedir. Bu haliyle pandemi sürecinde kolay ulaşılabilir olan ve veri toplama süresince iletişim kesintisi yaşanmayacak öğrencilerin tercih edilmesi uygun görülmüştür. Bu kapsamda dördüncü sınıf düzeyinde ikisi kadın biri erkek üç öğrenci seçilmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Katılımcılara derinlemesine görüşmelerden önce videolar izletilmiştir. Videoları izleyen katılımcılardan yazılı notlar (*yansıtıcı görüşler*) alınmıştır. Sonrasında videolar üzerinden yapılan tartışmalarda yapılandırılmamış soru formlarından yola çıkarak katılımcılar için “pandemiye ilişkin inşa ettikleri anlamlar” ortaya konulmaya çalışılmıştır. Özetle araştırmada iki tür veri toplama tekniği kullanılmıştır. Bunlar;

- Videoların izletilmesi ile alınan “yansıtıcı görüşler”
- Yansıtıcı görüşlerin belirlediği “derinlemesine mülakatlar”

Derinlemesine mülakatlar sırasında katılımcılarla 10-15 dakika arasında telefon görüşmeleri yapılmıştır. Bu görüşmeler sırasında katılımcıların her biri için derinlemesine sorular türetilmiştir. Bu soruların sayısı her katılımcı için değişse de en az 10 soru ile üniversite öğrencileri açısından pandemiye ilişkin anlamlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3. TARTIŞMA

Araştırmada yöntem olarak yorumsamacı bir yaklaşımla nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik bir araştırma tasarımı geliştirilirken, örneklemin seçiminde amaçlı örneklem tekniklerinden kolay ulaşılabilir örneklemeden hareket edilmiştir. Pilot bir çalışma şeklinde tasarlanan bu çalışmada, veri toplama tekniği olarak hem video temelli mülakatlardan alınan yansıtıcı görüşler hem de sonrasında yapılan derinlemesine mülakat verileri dikkate alınmıştır. Video kulüp toplantıları şeklinde planlanan teknik, video temelli mülakatlar şeklinde tasarlanmıştır. Araştırmanın yöntemi, pandemi ile değişmemiştir, ancak pandemi, araştırma yöntemine şekil vermiştir.

Pandemi ile birlikte yüz yüze bir araya gelmenin bulaş riski taşıması, üniversitelerde eğitime ara verilmesi ve öğrencilerin memleketlerine dönmesi gibi nedenlerle mülakatlar, telefon görüşmeleri ile gerçekleştirilmiştir. Görüntülü görüşme araçlarının tercih edilmemesinin iki nedeni vardır: Öncelikle, görüntülü görüşmede katılımcıların “çekince” yaşayacağı kaygısıdır. Görüşmenin kayıt altına alınması ve görüşme esnasında içinde bulunduğu ortamın da görülmesi katılımcının düşüncelerini yüz yüze olduğundan daha çok *denetlemesine* neden olabileceği düşünülmüştür. İkinci olarak ise pandeminin ilerleyen evrelerinde yaygınca kullanılmaya başlanan *Zoom* gibi programlara teknik donanım ve kullanım bilgisi noksanlığına dayalı yaşanabilecek erişim güçlükleri düşünülmüştür. Bu kabul araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

Video kulüplerin video temelli mülakatlar şeklinde tasarlanması, katılımcıların birbirleriyle olası etkileşimlerini ortadan kaldırmıştır. Video kulüplerde etkileşim, bireylerde geliştirilmesi istenen farkındalık geliştirme becerisi açısından önem arz etmektedir. Pandemiyle birlikte video temelli mülakatlar şeklinde tasarlanan süreç, bireysel görüşler hakkında veri toplanmasına olanak sağlarken, video kulüplerden beklenen katılımcılar arasında bir etkileşimin oluşmasını mümkün kılmamıştır. Benzeri bir açıdan video kulüplerde farkındalık geliştirilmesi yönünde kolaylaştırıcının oynadığı rol, video temelli mülakatlarda sağlanamamıştır. Örneğin, kolaylaştırıcı, katılımcıların dikkatini videoların korku ürettiği veya bilgi kirliliği yarattığı noktalara çekerek konunun tartışılmasını sağlayabiliyorken, video temelli mülakatlarda bu yönlendiricilik ortadan kalkmıştır. Bu noksanlık (a) videolardan önce yapılan bilgilendirme ve (b) mülakatlardan önce “yansıtıcı notlar” yazdırılarak giderilmeye çalışılmıştır.

4. SONUÇ: SOSYOLOJİDE VİDEO TEMELLİ MÜLAKATLAR KULLANILABİLİR Mİ?

Video kulüpler ya da video temelli mülakatlar, bireylerin sosyal hayatta karşılaştığı durumlarda nasıl anlamlar ürettiğinin anlaşılması amacıyla kullanılmaktadır. Burada videolar, katılımcıların aynı durumla karşılaşmasını sağlarken yine aynı duruma ilişkin kanaatlerini ortaya koymaktadır. Fakat video kulüp sürecinde katılımcıların aynı ortamda bulunup etkileşim içerisinde bulunmaları onların belirli konulara -belki de ortak konulara- yoğunlaşmalarını sağlarken birbirleriyle etkileşim içinde üzerine düşünmedikleri konularda farkındalık geliştirebilmelerini sağlamaktadır.

Video kulüplerde kolaylaştırıcının etkisiyle katılımcıların tartışılması beklenen konulara yönlendirilmesi söz konusudur. Video temelli mülakatlarda sadece katılımcının yoğunlaştığı noktalara dair veri üretilmektedir. Video temelli mülakatlarda katılımcılar arasında etkileşim de sağlanamadığından, katılımcıların bireysel olarak odaklandıkları konular öne çıkmaktadır. Bu haliyle katılımcıların hali hazırda hangi konular üzerinde bilgi sahibi olduğu anlaşılabilir. Bu haliyle katılımcıların hali hazırda hangi konular üzerinde bilgi sahibi olduğu anlaşılabilir.

KAYNAKÇA

- Adalı, T., Koyuncu, Y., & Türkyılmaz, S. A. (2021). *Surveys in Covid-19 and Post Covid-19 Days*. Turkey: UNFPA.
- Adıgüzel, M. (2020). Covid-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisine Etkilerinin Makroekonomik Analizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı*, 19(37), 191-222.
- Agüero, J. M. (2021). COVID-19 and the Rise of Intimate Partner Violence. *World Development*, 137, 105217.
- Alaeddinoğlu, F., & Rol, S. (2020). Covid-19 Pandemisi ve Turizm Üzerindeki Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı*, 233-258.
- Altınışik Ergur, G., Nuhoglu, Ş., Çobanoğlu, C., Çetin, N., Bostan, P., & Ergur, A. (2021). Adanmışlıktan Tükenmişliğe, Tükenmişlikten Vazgeçişe: Covid-19 Pandemisi’nde İstifa eden/Emekli Olan Hekimlerin Çıığı. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 41(1), 73-102.
- Ayaz, E. (2021). İlkokul Fen Bilimleri Dersinin Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimine İlişkin Öğretmen ve Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (1), 298-342. DOI: 10.19171/uefad.81566.
- Babuç, Z.T. (2021). A Relational Sociological Analysis on the Impact of Covid-19 Pandemic Lockdown on Syrian Migrants' Lives in Turkey: The Case of Mersin Province. *Journal Of International Migration And Integration*. DOI: 10.1007/s12134-021-00907-0.
- Carlsen, H. B., Toubøl, J., & Brincker, B. (2021). On Solidarity and Volunteering During the Covid-19 Crisis in Denmark: The Impact of Social Networks and Social Media Groups on the Distribution of Support. *European Societies*, 23(sup1), 122-140.
- Casey, E., & Huq, R. (2021). Biscuits and Unicorns: Shifting Meanings of Domestic Space in a Post-Lockdown World. *Journal for Cultural Research*, 1-15.
- Collins, C., Landivar, L.C., Ruppner, L., & Scarborough W.J. (2021). Covid-19 and the Gender Gap in Work Hours. *Gender Work Organ*, 28(1),101–112.
- Cook, J., Threadgold, S., Farrugia, D., & Coffey, J. (2021). Youth, Precarious Work and the Pandemic. *YOUNG*, 29(4), 331–348. <https://doi.org/10.1177/11033088211018964>.
- Craig, L., & Churchill, B. (2021). Dual-Earner Parent Couples’ Work and Care During Covid-19. *Gender, Work & Organization*, 28, 66-79.
- Çiftçi, M., & Ersoy, M. (2021). Pandemi Sürecinde Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Eğilimleri: Türkiye Örneği. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(43), 75-87.
- Çömlekçi, M. F., & Bozkanat, E. (2021). İnfodemide Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit Davranışları. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 41 (1), 103-125.
- Demirbaş, D., Bozkurt, V., & Yorgun, S. (2020). *Covid-19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Etkileri*. İstanbul Üniversitesi Yayınevi.
- Dryhurst, S., Schneider, C. R., Kerr, J., Freeman, A. L., Recchia, G., Van Der Bles, A. M., ... & Van Der Linden, S. (2020). Risk Perceptions of Covid-19 around the World. *Journal of Risk Research*, 23(7-8), 994-1006.

- El-Hage, W., Hingray, C., Lemogne, C., Yroni, A., Brunault, P., Bienvenu, T., & Aouizerate, B. (2020). Les professionnels de santé face à la pandémie de la maladie à coronavirus (COVID-19): Quels risques pour leur santé mentale? *L'Encéphale*, 46(3), S73–S80.
- Habitat Derneği, (2020). *Covid-19 yansımaları izleme alışkanlıkları araştırması*. 05 Aralık 2021 tarihinde https://habitatdernegi.org/w-pcontent/uploads/covid_19_yansimalari_7_izleme_aliskanliklari_arastirmasi.pdf adresinden erişildi.
- Hakim, J., Young, I., & Cummings, J. (2021). Sex in the Time of Coronavirus: Queer Men Negotiating Biosexual Citizenship during the Covid-19 Pandemic. *Continuum*, 1-13.
- Kalgı, M. E. (2021). Korona Virüs Salgını ve Dindarlıkla İlgili Yapılmış Ampirik Çalışmaların Analizleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 53, 111-132.
- Kar, S. K., Menon, V., Arafat, S., Rai, S., Kaliamoorthy, C., Akter, H., Shukla, S., Sharma, N., Roy, D., & Sridhar, V. K. (2021). Impact of COVID-19 Pandemic Related Lockdown on Suicide: Analysis of Newspaper Reports During Pre-Lockdown and Lockdown Period in Bangladesh and India. *Asian Journal of Psychiatry*, 60, 102649.
- Karakuş, M. (2020). Covid-19 Salgınının Çok Boyutlu Sosyolojisi ve Yeni Normal Meselesi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 40(1), 541-573.
- Karakuş Umar, E. (2020). Video Temelli Mülakatlarda Kadına Yönelik Şiddet. *Fe Dergi* 12(2), 174-186.
- Küçük Kurt M., Hazar Ç. M., Çetin M., & Topbaş H. (2009). Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Perspektifinden Üniversite Öğrencilerinin Medyaya Bakışı. *Selçuk İletişim*, 37-50.
- Kurnaz, E., & Serçemeli, M. (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim ve Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 2(3), 262-288.
- Lathabhavan, R. A (2021). Psychometric Analysis of Fear of Covid-19 Scale in India. *Int J Ment Health Addiction*.
- Naseem, U. I. Razzak, M. Khushi, Eklund, P. W., & J. Kim, (2021). Covid-senti: A Large-Scale Benchmark Twitter Data Set for Covid-19 Sentiment Analysis. in *IEEE Transactions on Computational Social Systems*, 8(4),1003-1015.
- Özdemir Baki, G., & Kilicoglu, E., (2021). The Skills of Mathematics Teachers with Different Professional Experiences to Notice the Evidence of Student Thinking. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 7(4), 1226-1244.
- Öztürk, İ., & Tankuş, E. (2020). Covid-19'un Potansiyel Turist Profili Oluşturan Tüketici Davranışı Üzerindeki Etkilerinin Çözüm Önerileri Perspektifinde Değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 103-121.
- Polat, İ.H. (2016). Dijital-Siber-Sosyal; Yeni Bir Medyadan Yeni Bir Yaşam Alanına Dönüşüm. *TRT Akademi*, 1 (2), 408-424.
- Roesch, E., Amin, A., Gupta, J., & García-Moreno, C. (2020). Violence Against Women During Covid-19 Pandemic Restrictions. *BMJ*, 367, 1712.

- Roy, S. (2020). *Economic Impact of Covid-19 Pandemic*, 1 Kasım 2021 tarihinde <https://www.researchgate.net/publication/343222400> ECONOMIC IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC adresinden erişildi.
- Sahoo, B.P., & Patel, A.B. (2021). Social Stigma in Time of COVID-19 pandemic: Evidence from India. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 41(11/12), 1170-1182. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-01-2021-0012>.
- Sánchez, O. R., Vale, D. B., Rodrigues, L., & Surita, F. G. (2020). Violence Against Women dDuring the COVID-19 Pandemic: An Integrative Review. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 151(2), 180-187.
- Sbaffi, L., & Zhao, C. (2020). Modeling the Online Health Information Seeking Process: Information Channel Selection among University Students. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 71(2), 196–207.
- Sherin, M. G. (2000). Viewing Teaching on Videotape. *Educational Leadership*, 57(8), 36-38.
- Sherin, M. G., & van Es, E. A. (2005). Using Video to Support Teachers’ Ability to Notice Classroom Interactions. *Journal of Technology and Teacher Education*, 13(3), 475-491.
- Sherin, M. G., & van Es, E. A. (2009). Effects of Video Club Participation on Teachers' Professional Vision. *Journal of Teacher Education*, 60(1), 20-37.
- Şatıroğlu, A. (2020). Doç. Dr. Ayşen Şatıroğlu, COVID-19 Pandemisinin Sosyolojik Etkilerini Değerlendirdi. 10 Kasım 2021 tarihinde <https://www.istanbul.edu.tr/tr/haber/doc-dr-aysen-satiroglu-covid-19-pandemisinin-sosyolojik-etkilerini-degerlendirdi-6E0035005800770061006E0064004A0062006800580039007900700046006200610041004F003200370077003200> adresinden erişildi.
- Şen, Ö., & Kızılcıoğlu, G. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin ve Akademisyenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *International Journal of 3D Printing Technologies and Digital Industry*, 4 (3), 239-252.
- Tuna, M. (2021). Pandeminin Sosyolojisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 24 (2), 320-348. DOI: 10.18490/sosars.927260.
- TÜBİTAK (2021). *Covid-19 ve Toplum*. 2 Kasım 2021 tarihinde https://tubitak.gov.tr/sites/default/files/20689/covid_19_ve_toplum_salginin_sosyal_beseri_ve_ekonomik_etkileri_sorunlar_ve_cozumler.pdf adresinden erişildi.
- UN Women. (2020). Explore the Impacts, <https://eca.unwomen.org/en/digitallibrary/publications/2020/06/the-impact-of-covid19-on-women-and-men-rapid-gender-assessment-of-covid19-implicationsinturkey>.
- UNFPA, (2021). *Covid-19 Sırasında ve Sonrasında Araştırmalar Çalışması Yayınlandı!*. 3 Ekim 2021 tarihinde <https://turkey.unfpa.org/tr/news/covid-19-s%C4%B1ras%C4%B1nda-ve-sonras%C4%B1nda-ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1-yay%C4%B1nland%C4%B1> adresinden erişildi.
- Ünal, B., & Gülseren, L. (2020). COVID-19 Pandemisinin Görünmeyen Yüzü: Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23, 89-94.

van Es, E. A. (2011). A Framework for Learning to Notice Student Thinking. M. G. Sherin, V. R. Jacobs, & R. A. Philipp (Eds.) içinde, *Mathematics Teacher Noticing: Seeing through Teachers' Eyes* (s. 134-151). New York: Routledge.

WHO. (2020). Infodemic, 02 Kasım 2021 tarihinde https://www.who.int/health-topics/infodemic#tab=tab_1 adresinden erişildi.

Zeybekoğlu Akbaş, Ö., & Dursun, C. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Sürecinde Özel Alanına Kamusal Alanı Sığdıran Çalışan Anneler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 78-94.

Zinderen, İ. E. (2020). Yeni Medyada Kimlik İnşası: Youtuber Kimliğine İlişkin Bir İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 415-434.

Zinn, J.O. (2021). Conclusions: Towards a Sociology of Pandemics and Beyond. *Current Sociology*, 69(4),603-617.

İnternet Kaynakları (Videolar)

- (a) Haber Global, (Ağustos 2021) Eyvah Yine Virüs! DSÖ Yeni Bir Salgın İçin Uyardı!, 37 B görüntüleme, <https://www.youtube.com/watch?v=WsGOLTO0BTs>
- (b) Kenan Taş, (Ağustos 2021), Celal Şengör'den Salgın Yorumu, 7B görüntüleme, https://www.youtube.com/watch?v=OkwDa_HDPYA&t=2s
- (c) Zeki Yaşar, (Ağustos 2021), Bir Nüfus Azaltma Projesi Salgınlar ve Aşı, 54 görüntüleme, <https://www.youtube.com/watch?v=gxqwHhfDqto>
- (d) Show Ana Haber, (Ağustos 2021), İstanbul'da Kiralar Uçtu, 31 B görüntüleme, <https://www.youtube.com/watch?v=iORnLH2hU2U>
- (e) Allah Bana Yeter, (Ağustos 2021), Zor Günlerden Geçiyoruz Salgın Afetlerle Susuzluk 86 görüntüleme, Kuraklıkla Yangın Felaketi İle Karşı Karşıyayız <https://www.youtube.com/watch?v=ZoOeb40tX5E>